

ናይ ኣብ ወጻኢ ዘለው ኣሱራት መሰረታዊ ስብኣዊ መሰል (FNPs)

ሓበሬታ

1. ኣብ ዝኣሰረሉ ኣዋን ወይ ድሕሪ ምክሰሮም ብዛኸባ መሰሎም ብዝርድኦም ቋንቋ ክፈልጡ ናይ ምግባር መሰል::(UN Principles 13-14, CoE Police 55)
2. ብዛኸባ ዝተኸሰሰሉን ዝተኣሰቲሉን ምክንያት ኣቲ ኣሱር ብዝርድኦም ቋንቋ ክፈልጥ ናይ ምግባር መሰል:: (ICCPR 14.3, UN Principles 10, EU2012 6)
3. ብዛኸባ ኣብ ቤት ማእሰርቲ ዝጸንሑሉ ኣዋን ዝሕልፉም ድሌት ናይ ምሕላው መሰል:: (UN Principle 16.1, CoE FNP 15.2, CoE Police 57, EU2012 4.2 c)
4. 4ብዛኸባ ናይ ኣቲ ቤት ማእሰርቲ ሕግታት፣ መሰላትን ግቡኣትን ኣሱር ብዝርድኦም ቋንቋ ናይ ምፍላጥ መሰል:: (UN Rec 4, SMR 54-55, EPR 30.1, CoE FNP 15.1)
5. ናይ ጠበቃ ሓገዝ ናይ ምርካብን ምስ ኣመራርሖ ጠበቃታት ርክብ ናይ ምፍጻምን መሰል:: (VCCR 36.1 b-c UN Principles 16.2, UN Res (e), UN Rec 4, SMR 62, CAT 6.3, EU Charter 46, EPR 37.1, CoE FNP 24)
6. ክንዲናይ ናብ ትውልዲ ዓዲም ናይ ምዝውጥር ዕድል ከምዘለዎም ናይ ምፍላጥ መሰል:: (EPR 37.5, CoE FNP 15.3, CoE Transfer 4.1, EU909JHA 6.4)

ፍትሓዊ ፍርዲ

7. ብቐልጠፍ መፍትሒ ናይ ምርካብን ፍትሓዊ ዝኾነ ፍርዲ ናይ ምርካብን መሰል፣ ዝተኸሰሰ ጉሉ ብሕገ መሰረት ወንጀለኛ ጉዳይ ክርከብ ኣለዎ:: (ICCPR 14, UDHR10-11.1, ECHR 6, EU Charter 46-47)
8. ኣብ ከይዲ ስነ ስርዓት ፍርዲ ሕጋዊ ደገፍ ናይ ምርካብ መሰል:: (ICCPR 14.3 d, SMR 61, UN Principles 17-18, EPR 23, CoE FNP 21)
9. ናይ ኣቲ ቤት ፍርዲ መረዳድኢ ቋንቋ ነቲ ኣሱር ዘይርድኦም ኣንተደኣ ጉዳይ ነጻ ዝኾነ ናይ ተርጓሚ ሓገዝ ናይ ምርካብ መሰል:: (ICCPR 14.3 f, UN Principles 14, UN Res (c))
10. ኣብ ቅድሚያ ሕገ ሰማኢነትን ብዘይ ሞት ኣገዳጅን ፍርዲ ናይ ምርካብ መሰል:: (ICCPR 14.1, 14.3 c)
11. ኣንዲሕር ተርጓሚቲ ሕገ ወይ ሰዓ ካልኣት ኣባላት ምምሕዳር ምስ ኣፈጻጽማ ሕገ ደባባኦም ኣብ ዝተኸሰሰ ተዘይ ተቃዋሚምም ብዋሕስ ናይ ምስዳድ መሰሎም ሕሎው ኣዩ:: (UN Principle 39, CoE FNP 5)
12. ብመዳይ ካብ ቤት ማእሰርቲ ወጻኢ ዝፍጸሙ ቅፅኣታት ምስ ካልኣት ተጠርጠርቲ ብምዓረ ደረጃ ናይ ምርካይ መሰል:: (UN Rec 2, UN Res (d), CoE FNP 4, 14.1)
13. ናይ ኣቲ ሃገር ዜጋ ብዘይ ምኪኖም ጥርሖ ኣብ ሓደገኛታት ቤት ማእሰርቲን ደረጃኦም ዝወረደ ቤት ማእሰርቲን ናይ ዘይምምዳብ መሰል:: (UN Res (b))
14. ብግዝ ናይ ምስዳድ ዕድሎም ኣብ ግምት ናይ ምስታው መሰል:: (CoE FNP 6)

ክንክን

15. ሰብ ብምኪኖም ካብ ዝህልዎም ክብርን ብስኣኣዊነትን ናይ ምትእንጋድ መሰል:: (ICCPR 10.1, UDHR 5, SMR 1, CAT 1-2, UN Basic Principles 1, ECHR 3, EU Charter 4,EPR 1)
16. ካብ ስቓይን ሰብኣዊ ዘይኮነ ክብሪ ዝቐንስ ኣተሓሕዛን ሓለዎ ናይ ምርካብ መሰል:: (ICCPR 7, UDHR 5, CAT 7, ECHR 3, EU Charter 4)
17. ወጻኢተኛ ኣሱር ምኪኖም ኣብ ግምት ብዘኣቲ መንገዲ ናይ ምትእንጋድ መሰል:: (CoE FNP 3)
18. ግዳይ ኣድልዎ ንከይኾኑ ኣኹል ዝኾነ ሓለዎ ናይ ምርካብ መሰል (ኣቲ ኣድልዎ ብዜግነት ወይ ብቋንቋ ክኸውን ይኸኣል ኣዩ):: (ICCPR 26, UDHR 7, SMR 2, UN Principles 5, UN Basic Principle 2, EU Charter 21-22, EPR 13, CoE FNP 7)
19. ካልኣት ኣሱራት ኣብ ዝግልገሉሎም ጥዕና ጣብያታት ናይ ምግልጋል መሰል:: (EU Charter 35, CoE FNP 31)
20. ናይ ሓሳብ፣ ሕልናን ሃይማኖትን ነጻነትን ኣዚ ነጻነት ኣዚ ድማ ኣብ ኣምልኮ ስነ ኣብ ቅድሚያ ተመልከቲ ናይ ምትግባር መሰል::(ICCPR 18.1, UDHR 18, SMR 65-66, UN Basic Principles 3, UN Rec 3, EU Charter 10.1, EPR 29, CoE FNP 30)
21. ንናይ ካልኣት ኣሱራት ባህልን ሃይማኖትን ብዘይግባኦም መልክዑ ክዳውንቲ ናይ ምክዳንን ፅሬቶም ናይ ምሕላውን ከምኡ ኣውን ባህልን ሃይማኖትን ኣቲ ኣሱር ኣብ ግምት ዘእተወ ምግብ ናይ ምርካብ መሰል:: (UN Rec 4, CoE FNP 18,19)
22. ካብ ኣቲ ደንቢ ዝድንግጎ ወጻኢ ኣብ ግላዊ ነጻነቶም ኢድ ኣታውነት ናይ ዘይምህላው መሰል ከምኡ ኣውን ምስ ቤተሰቦምን መሓዞምን መደበኛ ብዝኾነ ግዝ ርክብ ናይ ምህላውን መሰል::(ብኣካል ብምግብናይ ኣውን ክኸውን ይኸኣል) (ICCPR 17, UDHR 12, SMR 58, UN Rec 5, EU Charter 7, EPR 24, CoE FNP 22)

- 23. ኣብ ቤት ማእሰርቲ ተጠቓሚይነት ተርጓሚን ትርጉም መቃለልቲ መንገድታትን ከምኡ እውን ናይ ምርዳክ ክክለቶም ንምቅላል ዝጠቅሙ ቋንቋ ናይ ምምሃር እድል ናይ ምርካብ መሰል። (SMR 61.2, EPR 38.3, CoE FNP 8, 29.1)
- 24. ምስ ናይ እቲ ሃገር እሱራት ብመዓረ ናይ ትምህርቲ፣ ስራሕን ስልጠናታት ስራሕን ተጠቓሚይ ናይ ምኒን መሰል። (UN Rec 1, SMR 4.2, 71, EPR 26, 28, CoE FNP 27.1, 29)
- 25. ብዘይ ተግዳሮት ሕቶ ጽን ጥርዓን ናብ ማእሰርቲ፣ ኣካል ሕገ ተርጉምቲ ወይ ካልኦት ግቡኣት ኣመራርሓታት ብፍቁዳት መትረባት ናይ ምቅራብ መሰል። (SMR 56, UN Rec 4, EPR 70)

ዳግም ምጥያሽ

- 26. ኣብ ምምሕያሽን ናብ ሕብረተሰብ ኣብ ምምላሽን ዓላማ ዝገበረ ክንክን ናይ ምርካብ መሰል። (ICCPR 10.3, SMR 4, EPR 6, 107, CoE FNP 9, 29.2, 35)
- 27. ጽሕፊ ምፍትሖም ዝህልዎም ሕጋዊ ኩነታት ብግዚኡ ናይ ምፍላጥ መሰል። (CoE FNP 35.2 a)
- 28. ካብ ናይ ዝኾነ ዓይነት ናይ ጉልበት ብዝበዛ ናይ ምሕላው መሰል ወይ ድማ ናይ ሞት ፍርዲ ከፍርድ ዝክእል ጉዳይ እንተገጥሞ፣ ስቅያት፣ኪ-ሰብኣዊ ዝኮነ ኣታሓሕዛ ወይ ቅፅዓት እንትህሉ ናብ ሃገር ናይ ምምላሽ መሰል (UDHR 14, CAT 3, EU Charter 19.2)
- 29. ናብ ካልእ ሃገር ክዘዋወር ዝተወሰነሉ እሱር ውዕሊ ናይ ምርካብን ድልዓቱን ትምኒቱን ሓገዝ ብዘረክቡሉ መንገዲ ናይ ተስማይነቱን መሰል። (UN Transfer 1, CoE Transfer 4, CoE FNP 10)
- 30. ዳግማይ ንምጥያሽ ምስ ክረጽኡኻ ዝኾነሉ ደጋዊ ወኪላት ርክብ ናይ ምፍጣር መሰል። (SMR 107-108, 81, EPR 107, CoE FNP 37, CoE Probation 64)

ሕቡራት መንግስታት

- ዓለም ለኻዊ ኣዋጅ ሰብኣዊ መሰል (UDHR)
- ዓለም ለኻዊ ናይ ደቂ ሰብን ፖለቲካዊን መሰላት ቃል ኪዳን (ICCPR)
- ስምምዕነት ኣንፃር ስቅያት (CAT)
- እቲ ዝነኣሰ ረቋሕታት ኣብ ኣተኣላልፍ እሱራት (SMR Mandela Rules)
- ስምምዕነት ቪና ኣብ ዘዕባ ርክብ ቅንስላ (VCCR)
- ሞዴል ስምምዕነት ኣብ ዘዕባ ስግግር ናይ ወፃኢተኛታት እሱራት (UN Transfer)
- መሰረታዊ ሕግታት ሕቡራት መንግስታት ኣብ ዘዕባ ኣታኣላልፍ እሱራት (UN Basic Principles)
- ሕግታት ሕቡራት መንግስታት ብዘዕባ ኣብ ኩሎም እሱራት ዝገበር ሓለዋን ክንክንን (UN Principles)
- መፍትሒ ሓሳባት ኣብ ዘዕባ ኣታኣላልፍ ነይ ወፃኢ እሱራት (UN Rec)
- መፍትሒ ሕቡራት መንግስታት 1998/22 ኣብ ኣተሓሕዛ ናይ ወንጀል ጉዳይ ዜጋታት ወፃኢ ሃገር (UN Res)

ቤት ምኽሪ ኣውሮፓ

- ናይ ኣውሮፓ ሰብኣዊ መሰላት ስምምዕነት (ECHR)
- ናይ ኣውሮፓ ቤት ማእሰርቲ ሕግታት (EPR)
- ወፃኢተኛታት እሱራት መሰረት ዝገበረ ርኪቶ (2012)12 (CoE FNP)
- ኣብ ናይ ዝተፈረደሎም እሱራት ዝውውር መሰረት ዝገበረ ስምምዕነት (CoE Transfer)
- መፍትሒ ሓሳባት CM/Rec(2010)1 ሕግታት ኣሞክሮ (CoE Probation)
- መፍትሒ ሓሳባት Rec(2001)10 ናይ ኣውሮፓውያን መትከላት ስነምግባር ፖሊስ (CoE Politics)

ሕብረት ኣውሮፓ

- ናይ ኣውሮፓ ሕብረት መሰረታዊ መሰላት ቻርተር (EU Charter)
- ናይ መዋቕር ውሳኔ ቤት ምኽሪ 2008/909/JHA (EU909JHA)
- ናይ 2010/64 ኣብ ከይዲ ብይን ቤት ፍርዲ ናይ ትርጉምን ፍትሒ መሰል መምርሒ (EU2010)
- ናይ 2012/13 ብዛእባ ከይዲ ፍርዲ ሓበሬታ ናይ ምርካብ መሰል መምርሒ (EU2012)